

Aan: de leden van de Vaste Kamercommissie voor VWS
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG
E cie.vws@tweedekamer.nl

Datum: 13 september 2021
Kenmerk: 21-045
Onderwerp: Inbreng MIND schriftelijk overleg over cliëntondersteuning vaste Kamercommissie voor VWS
Contact: Mirjam Drost E mirjam.drost@wijzijnmind.nl M 06 19973092

Geachte leden Kamerleden,

Op 15 september a.s. heeft u een schriftelijk overleg over cliëntondersteuning. Graag brengen wij vanuit MIND een aantal zaken onder uw aandacht.

De meerwaarde van de onafhankelijke client-ondersteuner

Onafhankelijke cliëntondersteuning is voor onze achterban van groot belang. Juist in perioden dat je psychisch kwetsbaar bent, is het moeilijk om je (hulp-)vragen te ordenen, de juiste hulp te regelen en goed voor jezelf op te komen. In die situatie worden mensen regelmatig geconfronteerd met wachttijden en met zorgaanbod dat verdeeld is over verschillende domeinen die niet goed op elkaar aansluiten. Een onafhankelijke cliëntondersteuner (OCO) die naast je staat, de weg wijst en deuren kan openen, is dan onmisbaar.

De regionale cliëntenorganisatie KernKracht bijvoorbeeld, heeft goede afspraken kunnen maken met de gemeente Gouda en andere gemeenten van regio Hollands Midden. OCO helpen ggz-cliënten en naasten bij het vinden van passende zorg, bij wachttijdoverbrugging, en bij allerlei ondersteuningsbehoeften.¹

MIND was blij met het recente bestuurlijk overleg over doorzettingsmacht. Hier werd door alle aanwezige partijen, waaronder VWS, het belang van OCO in de ggz onderschreven. Het komt nu aan op de concrete en vlotte uitvoering van de plannen. Het ministerie van VWS heeft toegezegd hierover het gesprek aan te gaan met de VNG.

Welke stappen is de bewindspersoon van plan op korte termijn te gaan ondernemen om ervoor te zorgen dat OCO in alle regio's voldoende aanwezig is?

OCO: Veelvuldig besproken

Het onderwerp doorzettingsmacht en de rol van OCO is reeds veelvuldig besproken. In 2019 en 2020 dienden Kamerleden diverse moties in.² Daarna volgden nog vele andere moties in AO's GGZ³ en is de

¹ Zie ook: <https://www.kernkracht.nl/projecten/onafhankelijke-clientondersteuning-oco/>

² Joba van den Berg (CDA) en Antje Diertens (D66) dienden deze motie in: 25424-509

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z01586&did=2020D03329

³ <https://mindplatform.nl/nieuws/kamer-zet-eerste-stappen-met-doorzettingsmacht-en-ervaringsdeskundigheid>

implementatie van de doorzettingsmacht besproken tijdens de ggz-commissiedebatten van de afgelopen jaren in de Tweede Kamer.

Ondanks deze herhaalde oproepen vanuit de politiek, bestaat in veel gemeenten nog vrijblijvendheid en willekeur in de manier waarop zij hun taken op het gebied van cliëntondersteuning invullen. In veel gemeenten is sowieso nog geen onafhankelijke cliëntondersteuning met kennis en expertise van de ggz beschikbaar. Dit ondanks de wettelijke borging van OCO.⁴ MIND heeft samen met andere patiëntenkoepels reeds in maart 2018 aandacht gevraagd voor dit probleem.⁵

Essentiële onderdelen van cliëntondersteuning in veel gemeenten niet geborgd

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in betere cliëntondersteuning, maar op een elementair niveau zijn zaken nog niet goed geregeld:

1. Een knelpunt is onvoldoende bekendheid van de burger met de beschikbaarheid van cliëntondersteuning. Toets op een gemeentesite de zoekterm 'cliëntondersteuning' in en in veel gevallen worden er geen resultaten gevonden.
2. Een tweede knelpunt is de onafhankelijkheid. Het RIVM constateert in de monitor cliëntondersteuning dat die niet overal geborgd is. Er zijn nog steeds gemeenten waarin de cliëntondersteuner ook Wmo-beschikkingen toekent.
3. Een derde knelpunt is de beperkte reikwijdte van cliëntondersteuning. Als iemand vastloopt in de curatieve ggz, bijvoorbeeld door lange wachttijden, en zich meldt bij cliëntondersteuning, is het antwoord dikwijls: 'als het niet over gemeentelijke voorzieningen gaat, kunnen wij niets betekenen'. Ook mensen die cliëntondersteuning nodig hebben bij werk, een uitkering, jeugdzorg of huisvesting vinden dikwijls een dichte deur. Nivel⁶ en de beroepsvereniging van cliëntondersteuners⁷ bevestigen het beeld dat cliëntondersteuning niet levensbreed wordt aangeboden. Toch is de wet glashelder dat dit wel moet.

De minister heeft de afgelopen jaren gemeenten vooral ondersteund met goede voorbeelden en handreikingen om de cliëntondersteuning op peil te brengen. Wij denken dat dit niet voldoende is voor gemeenten die nog steeds onder de maat presteren en waar de praktijk soms op gespannen voet met de wet staat.

Deelt de bewindspersoon de mening dat gemeenten op essentiële onderdelen van cliëntondersteuning soms op de rand van de wet balanceren? Wat wil hij doen om de onafhankelijkheid en de reikwijdte van cliëntondersteuning beter te garanderen? Is hij bereid om daarover in gesprek te gaan met de VNG en betreffende gemeenten? Is de minister bereid om in gesprek te gaan met de VNG over het plaatsen van eenduidige informatie over cliëntondersteuning op alle websites van gemeenten?

Cliëntondersteuning schiet tekort bij complexe casuïstiek

De behoefte aan onafhankelijke cliëntondersteuning is het grootst bij complexe casuïstiek. Dan kan het gaan om mensen met een complexe hulpvraag, maar ook om een complexe context van instanties die

⁴ Deze tekst luidt: 'Onafhankelijke ondersteuning met informatie, advies en algemene ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen.'

⁵ <https://mindplatform.nl/nieuws/veel-mensen-ontevreden-over-lokale-zorg-en-ondersteuning>

⁶ <https://www.nivel.nl/nl/nieuws/clientondersteuning-de-curatieve-zorg>

⁷ <https://www.medicalfacts.nl/2021/05/29/oproep-tot-betere-borging-onafhankelijke-clientondersteuning/>

niet goed samenwerken. MIND heeft de ervaring dat cliëntondersteuning dan juist vaak tekortschiet. De ondersteuning is gericht op informatie en advies, maar mist de power om een doorbraak te forceren. De ondersteuning is kortdurend (sommige gemeenten hanteren een maximum aantal uren voor inzet cliëntondersteuning per casus!), terwijl juist een lange adem nodig is. En de cliëntondersteuning mist specifieke kennis en haakt af als het te ingewikkeld wordt. In het programma 'Volwaardig leven' is een aantal pilots gespecialiseerde cliëntondersteuning uitgevoerd voor een aantal specifieke doelgroepen.⁸ De cliëntondersteuning in deze pilots was gericht op mensen met complexe problematiek, was levensbreed, kon langdurig worden ingezet en bood oplossingen in situaties waarin mensen waren vastgelopen. De pilots zijn door de DSP-groep onderzocht en positief geëvalueerd. De maatschappelijke business cases geven een positief beeld. MIND is van mening dat deze vorm van gespecialiseerde cliëntondersteuning ook uitstekend zou passen bij complexe casuïstiek van ggz-cliënten.

Wat heeft de minister tot nu toe gedaan om de lessen van de pilots gespecialiseerde cliëntondersteuning te laten landen in de reguliere cliëntondersteuning? Hoe staat de minister tegenover het idee om gespecialiseerde cliëntondersteuning beschikbaar te stellen voor andere doelgroepen, met name bij complexe ggz-casuïstiek? Is hij bereid om dit advies mee te geven aan zijn opvolger? Wat kan en wil hij nu al doen om de cliëntondersteuning bij complexe ggz-casuïstiek te versterken?

Met vriendelijke groet,

Drs. M.J. ter Avest
Directeur / bestuurder MIND

⁸ Zie kamerstuk 24 170 nr 243